

Työsuojeluhallinnon vuosikertomus 2018

Sisällys

Johdon katsaus.....	3
Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja vaikuttavuus	4
Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus.....	5
Työsuojeluviranomaisen toiminta 2018.....	6
Rakennusala	7
Kaupan ala sekä majoitus- ja ravitsemisala	8
Sosiaali- ja terveyspalvelut	9
Kuljetusala	10
Merenkulku.....	11
Maa- ja metsätalous	11
Teollisuus	11
Psykososiaalinen kuormitus.....	12
Syrjintä.....	13
Tilaajavastuulaki.....	14
Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat.....	15
Työsuojeluviranomaiselle tehtävät ilmoitukset	15
Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa.....	16
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi.....	16
Valtakunnallinen puhelinneuvonta	17
Muut viestintäkanavat.....	17
Työsuojeluvalvonta kehittyy	18
Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu	19
Työsuojeluvalvonnan voimavarat.....	20
Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa	21
Työsuojeluviranomaisen käyttöön uutta tietoa	21
Työsuojelulautakunnat.....	22
Kansainvälinen yhteistyö	22
Liite: Työsuojeluvalvonta numeroina.....	24

Työsuojeluhallinto 2019

Vuosikertomuksen suunnittelu ja toteutus:

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden viestintä

Kannen kuva: Timo Tuovila

Johdon katsaus

Päättäneenä vuonna työsuojelun vastualueet valvoivat suomalaista työelämää ja työpaikkoja tulostavoitteissa sovitulla tavalla. Vastualueet saavuttivat tavoitteensa, mikä on hyvä suoritus ottaen huomioon vuoden aikana tapahtuneet muutokset. Vastualueiden henkilöstöpoistuma oli odotettua suurempaa ja toimintaa leimasi muun muassa Luova-viraston valmistelu.

Valvonnassa jatkui runkokauden 2016–2019 ajalle sovittujen toimenpiteiden toteuttaminen – oikea kohteiden valinta, riittävä valvonnan määrä sekä sovittujen ja olennaisten asioiden valvominen. Viime vuonna työsuojeluhallinto saavutti lukuisia onnistumisia, mikä tarkoittaa meidän olevan tilanteen tasalla myös muuttuvan työelämän osalta. Asiakkaidemme kannalta tärkeää oli, että pystyimme vastaamaan asiakaskysyntään ja säilyttämään asiakaspalvelun korkean tason sekä tuottamaan palvelut toimitus- ja saatavuusaikatavoitteiden puitteissa. Asiakkaalle lupa- ja ilmoitusmenettelyidemme toimivuus on olennaista.

Asiakashyötyjä on saatavissa myös toimintaamme kehittämällä. Viime vuonna muun muassa sähköinen asiointi otti askeleita eteenpäin, mikä asiakkaiden lisäksi tukee myös meidän toimintaamme digitalisaation hyödyntämisessä.

Vastualueiden onnistuminen erikoistumistehtävissään vahvistaa yhteisten toimintamallien kehittämistä myös jatkossa. Myös valvontaa toteutetaan osin valtakunnallisissa hankkeissa ja kampanjoissa. Vaikka etenimme myös tällä osa-alueella, riittää sen osalta vielä työtä.

Aivan viime aikoina saimme tietää, että Luova-virastoa ei tulekaan nyt suunnitellun mukaisesti ja että sen valmistelu lopetetaan. Seuraava hallitus määrittää jatkoaskeleet mahdollisille virastokentän uudistuksille. Tehty työ ei ole mennyt hukkaan, vaan sitä voidaan keskeisiltä osin hyödyntää myös nykyisessä toiminnassa ja sen kehittämisessä. Tiivis yhteistyö työsuojelun vastualueiden välillä luo edellytyksiä jatkossa mahdolliselle valtakunnalliselle toimivallalle.

Kuva: Riitta Grönroos

Raimo Antila
Osastopäällikkö
STM työ- ja tasa-arvo-osasto

Parhailaan suunnitellaan seuraavaa valvonnan nelivuotiskautta. Valvonnan jatkuvaan kehittämistyöhön saatiin viime vuoden aikana hyviä syötteitä muun muassa työsuojelun yhteisiltä henkilöstöpäiviltä ja saamastamme asiakaspalautteesta. Tulevaa työelämää palvelevaa tulevaisuuttamme suunniteltaessa on olennaista tunnistaa toimintaympäristömme muutokset sekä kehittää toimintaamme henkilöstön ja sidosryhmien näkemyksiä kuullen. Selvää on, että tiedon merkitys kasvaa ja digitalisaation hyödyntäminen on osa toimintaamme.

Lopuksi haluan esittää parhaat kiitokseni työsuojelun vastualueiden henkilöstölle työstänne viime vuonna.

Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja vaikuttavuus

Työsuojeluviranomainen valvoo työelämän lainsäädännön noudattamista. Työsuojeluvalvonta kohdistuu työnantajiin ja heitä velvoittavan lainsäädännön noudattamiseen. Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin tuke- malla ja edistämällä työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä. Toiminnalla tähdätään myös reiluun työelämään, jossa työsuhteen ehtoja ja muita yhteisesti sovittuja pelisääntöjä ei poljeta.

Työsuojeluvalvonnan keskeisin keino on työpaikkatarkastus. Viranomaisaloitteiset työpaikkatarkastukset pyritään kohdentamaan riskiperusteisesti niille työpaikoille, joilla esiintyy merkittävimpiä riskejä. Työsuojelutarkastuksilla puututaan havaittuihin puutteisiin, ja tavoitteena on ensisijaisesti tukea työpaikan omaehtoista toimintaa. Valvontaotteesta kertoo osaltaan myös se, että työpaikkatarkastuksista kerätyn asiakaspalautteen perusteella työpaikoilla toivotaan entistä enemmän tarkastuksia ja muuta yhteydenpitoa viranomaisen ja työpaikan välillä. Työpaikkatarkastusten lisäksi valvontaa tehdään myös asiakirjojen perusteella.

Työsuojeluviranomaisen toiminnan vaikuttavuutta lisätään myös viestinnällisin keinoin. Viestinnällä voidaan tavoittaa valvontaa suurempi kohdejoukko ja edistää työturvallisuuden ja reilun työelämän kehittämistä lainsäädännön minimivelvoitteita laajemmalla tasolla. Työsuojeluviranomainen ohjaa ja neuvoo työnantajia ja työntekijöitä työn terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä verkkopalvelun ja puhelinneuvonnan kautta. Tyosuoja.fi-verkkopalvelu tarjoaa keskeisen työsuojeluun liittyvän tiedon ja sitä kehitetään jatkuvasti asiakaskysynnän perusteella.

Valvonta- ja neuvontatehtävien lisäksi työsuojeluviranomainen myöntää erityis- ja poikkeuslupia. Tiettyistä vaarallisista töistä sekä vakavista työtapaturmista ja todetuista ammattitaudeista täytyy ilmoit-

taa työsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksia hyödynnetään valvonnan kohdentamisessa.

Työsuojeluviranomaisen toiminta näkyy parantuneena työympäristönä ja työolosuhteina työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteiskunnan näkökulmasta toiminnalla edistetään elinkeinoelämän tasapuolista toimintaympäristöä sekä vähennetään yhteiskunnalle aiheutuvia kielteisiä seurauksia.

Asiakaspalautekysely

Työsuojeluviranomainen toteutti vuonna 2018 tarkastuskäynteihin liittyvän asiakaspalautekyselyn. Kysely toimitettiin 2 373 tarkastuksille osallistuneelle henkilölle ja siihen saatiin 764 vastausta. Kyselyssä erilaisia väittämiä arvioitiin asteikolla 0–100. Työsuojeluviranomaisen toiminta sai kyselyssä keskimäärin seuraavia arvosanoja:

70 Tarkastuksella käsiteltiin työpaikallamme tärkeitä työsuojeluasioita

78 Vuorovaikutus tarkastajan ja työpaikan välillä tarkastuksen aikana

73 Tarkastuskertomuksesta on hyötyä työpaikkamme turvallisuuden edistämisessä

72 Tarkastus lisäsi motivaatiota työsuojeluasioista huolehtimiseen

70 Tarkastus lisäsi ymmärrystä hyvän työsuojelutoiminnan merkityksestä organisaation muuhun toimintaan

Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat toimivaltaisia työsuojelun valvontaviranomaisia alueellaan. Niitä ohjaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Työsuojelun vastuualueiden toiminta pohjautuu nelivuotiseen runkosuunnitelmaan, joka luo raamit valvonnan sisällölle.

Tiettyjä työsuojeluviranomaisen tehtäviä hoidaan valtakunnallisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi tilaajavastuulain valvonta ja lupien myöntäminen.

Aluehallintovirastojen viisi työsuojelun vastuualuetta

Työsuojelun vastuualueet huolehtivat työsuojelun alueellisesta valvonnasta, neuvonnasta ja ohjauksesta. Keskeisenä tavoitteena on edistää ja ylläpitää työntekijöiden työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä työstä terveydelle aiheutuvia vaaroja ja haittoja. Valvonnan avulla varmistetaan myös työelämän pelisääntöjen toteutuminen työpaikoilla.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tehtävänä on:

- vastata asiakas- ja viranomaisaloitteisesta työsuojeluvalvonnasta
- selvittää vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syitä sekä toimia niiden ehkäisemiseksi
- suorittaa tuotevalvontaa
- osallistua työrikosten käsittelyyn.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet:

- 1 Pohjois-Suomi
- 2 Itä-Suomi
- 3 Länsi- ja Sisä-Suomi
- 4 Lounais-Suomi
- 5 Etelä-Suomi

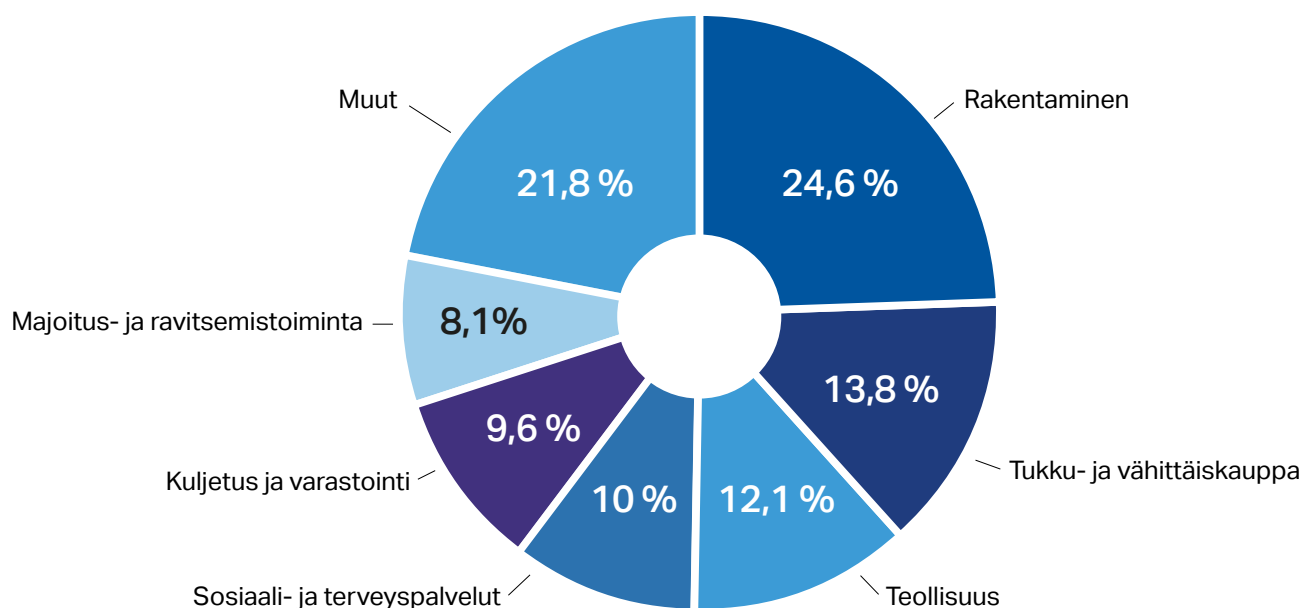
Työsuojeluviranomaisen toiminta 2018

Työsuojeluvalvontaa toteutetaan pääasiassa työpaikoilla tehtävin tarkastuksin. Vuonna 2018 tehtiin yli 26 000 tarkastusta, joista lähes 90 prosenttia tehtiin työpaikoilla (liite). Asiakirjojen perusteella tehtiin esimerkiksi työsuhteen ehtoihin sekä ajo- ja lepoaikoihin liittyviä tarkastuksia.

Toimivallan käyttö vuonna 2018	
Toimintaohjeet (kpl)	57 095
Kehotukset	7 400
Pakkokeinot	
Velvoittavat päätökset	295
Vahvistetut käyttökiellot	83
Uhkasakot	37

Vuonna 2018 työsuojeluvalvontaa toteutettiin riskiperusteisesti nelivuotiskaudelle 2016–2019 sovitujen ja vuonna 2016 käyttöön otettujen linjausten mukaisesti. Valvonnan kohdentamisessa säilytettiin hyvä taso, eli tarkastusta kohden annettujen toimintaohjeiden ja kehotusten määrät sekä niiden tarkastusten osuus, joilla ei annettu viranomaisohjausta, säilyivät lähes ennallaan. Valvontatehtävän lisäksi työsuojeluviranomainen käsitteli vuonna 2018 yhteensä 858 lupahakemusta. Ohjeita ja neuvoja annettiin työn terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä vastaamalla yli 35 000 yhteydenottoon. Valtaosa yhteydenotoista, yli 60 prosenttia, tuli valtakunnallisen puhelinneuvonnan kautta.

Työsuojelutarkastusten kohdentuminen toimialoittain

Kuva: Peter Johansson

Elementtirakentaminen oli toukokuussa 2018 työsuojeluviranomaisen tehovalvonnassa. Kahden viikon aikana tarkastettiin elementtirakentamisen työmaita eri puolilla Suomea. Kuva on Vantaalta.

Rakennusala

Vuonna 2018 työsuojelutarkastuksista noin neljännes, lähes 6 500 tarkastusta, kohdistui rakennusalaalle. Eniten puutteita rakennustyömailla oli putoamis- suojauksessa, kulkuteissä ja henkilökohtaisten suojainten käytössä.

Kertomusvuonna toteutettiin valtakunnallinen elementtivalvontaisku, jossa tehtiin yhteensä 45 tarkastusta. Valvontaisku kohdistui työmaihin, joissa oli elementtiasennus meneillään. Suurimpana puutteena havaittiin putoamis- suojaussuunnitelman laatiminen. Vaikka puutteita havaittiin, valvontaiskun tuloksena todettiin, että työturvallisuusasioissa on menty elementtiasennuksen toteutuksessa eteenpäin.

Päätoteuttajien ja työnantajien lisäksi rakennustyömailla valvottiin myös rakennuttajia. Rakennuttajan asiakirjoja tarkastettiin yli 200 tarkastuksella. Suurin osa asiakirjoista oli kunnossa, eikä niistä an-

nettu velvoitteita. Rakennuttajan on nimettävä jokaiseen rakennushankkeeseen pätevä turvallisuuskoordinaattori. Turvallisuuskoordinaattorin nimeämättä jättämisestä tai puutteista turvallisuuskoordinaattorille kuuluvissa tehtävissä annettiin yhteensä lähes 30 velvoitetta.

Teollisuusrakentamista ja sen osapuolia valvottiin erikseen osana valtakunnallista hankekokonaisuutta. Sekä päätoteuttajia että aliurakoitsijoita valvottiin yli 20 rakennustyömaalla.

Valvonnan lisäksi rakennusalan työturvallisuuden pyrittiin vaikuttamaan myös viestinnän keinoin kertomalla valvonnan havainnoista yhteisillä, valtakunnallisilla tiedotteilla.

Rakentamista koskevista asiakasyhteydenotoista suurin osa koski asbestia ja putoamisvaaraa. Asbestiin liittyvän neuvonnan tarpeeseen vaikutti edelleen vuonna 2016 voimaantullut asbestilainsäädännön muutos.

Kaupan ala sekä majoitus- ja ravitsemisala

Majoitus- ja ravitsemisalalla tehtiin kertomusvuonna noin 2 200 tarkastusta ja kaupan toimialoilla yhteensä noin 3 800 tarkastusta. Valvonnassa kiinnitettiin huomiota erityisesti väkivallan uhkaan, fyysiseen kuormitukseen ja työsuhteasioihin.

Sekä kaupan alalla että majoitus- ja ravitsemisalalla esiintyy paljon niin kutsuttuja epätyypillisiä työsuhteita, minkä vuoksi valvontaa kohdistettiin työaika-asioihin ja työnteon keskeisiin ehtoihin. Tarkastuksilla annettiin paljon toimintaohjeita työnantajan yleisistä velvollisuuksista, kuten työsuojelun toimintaohjelman laatimisesta.

Majoitus- ja ravitsemisalalla valvottiin lisäksi ulkomaalaisen työvoiman käyttöön liittyviä työnantajan velvollisuuksia.

Väkivallan uhka on asia, jota käsiteltiin kaikilla majoitus- ja ravitsemisalan sekä kaupan toimialojen tar-

kastuksilla ja siitä annettiin velvoitteita työpaikoille. Palvelualan työpaikoilla väkivallan uhka näyttäytyy osana psykososiaalista kuormitusta. Työsuojelutarastajat kiinnittivät huomiota erityisesti työnantajan velvollisuuteen tunnistaa väkivallan uhkatilanteet ja arvioida niiden merkitys. Työnantajan on myös ohjeistettava ja perehdytettävä työntekijät väkivaltilanteiden varalle.

Valvontahavaintojen mukaan puutteita oli työterveyshuollon järjestämiseen, työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen sekä työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin liittyvissä asioissa. Työpaikkakieroksilla annettiin ohjeita ja velvoitteita esimerkiksi kemikaalien käyttöturvallisuustiedoista, järjestyksestä ja siisteydestä, kulkuteiden turvallisuudesta ja henkilöstötiloista.

Tarkastuksilla otettiin esille myös lisätönn tarjoaminen osa-aikaiselle työntekijälle, mutta asia ei noussut merkittäväksi puutteeksi työpaikoilla eikä siitä annettu juurikaan velvoitteita.

Vuokratyössä jaettu työsuojeluvastuu

Työsuojeluviranomainen valvoi vuonna 2018 vuokratyötä. [Valtakunnallisen vuokratyön valvontahankkeen](#) puitteissa tehtiin yhteensä 220 tarkastusta henkilöstövuokrausyrityksiin ja vuokratyövoimaa käyttäviin yrityksiin.

Valvontahavaintojen perusteella vuokratyöntekijät on otettu aiempaa paremmin huomioon osana työpaikan arkea. Puutteita kuitenkin ilmeni erityisesti työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä, vuokratyövoimaa käyttävän yrityksen tiedonantovelvollisuudessa sekä työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa.

– Vuokratyöntekijän työturvallisuus on sekä henkilöstövuokrausyrityksen että käyttäjäyrityksen vastuulla. Vuokratyössä puhutaankin jaetusta työsuojeluvastuusta, jolloin yhteistyö henkilöstövuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen välillä on tärkeää, sanoo hankkeen koordinaattori ylitarkastaja Miia Kulmala.

Vuokratyövoimaa käyttävät yritykset eivät

usein tiedneet, mitä tietoja heidän tulee henkilöstövuokrausyritykselle käytännössä antaa ja millä laajuudella.

Vuokratyöntekijä työskentelee käyttäjäyrityksen tiloissa tämän työnjohdon ja valvonnan alaisena, joten käyttäjäyrityksen vastuulla on työntekijän päivittäisen työskentelyn työturvallisuus. Siksi käyttäjäyrityksen on ilmoitettava jo ennen työn aloittamista henkilöstövuokrausyritykselle työn edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja erityispiirteet, jotta voidaan varmistua vuokratyöntekijän riittävästä ammattitaidosta, kokemuksesta ja sopivuudesta työhön. Käyttäjäyrityksen on annettava myös vuokratyöntekijälle riittävät tiedot työssä esiintyvistä haitta- ja vaaratekijöistä sekä niiden edellyttämistä työsuojelutoimenpiteistä.

Valvontahanke oli osa EU:n Johtavien työsuojelutarkastajien SLIC:n vuokratyöhön kohdistuvaa hanketta.

Kuva: Shutterstock

Valvontahavaintojen perusteella työnantajat tunnistivat paremmin fyysisen kuin psykososiaalisen työkuormituksen haitalliset terveysvaikutukset.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalveluihin tehtiin lähes 2 400 tarkastusta, joista vajaa puolet suunnattiin yksityisille työpaikoille YKSOTE-hankkeessa. Valvontaa kohdistettiin etenkin työnantajan yleisiin velvollisuuksiin sekä haitalliseen työkuormitukseen ja väkivallan uhkaan.

Joka kolmas tarkastettu työpaikka veloitettiin korjaamaan vaarojen arviointiin ja työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen liittyviä puutteita. Valvonassa kiinnitettiin huomiota siihen, että työnantajat selvittävät ja ehkäisevät myös työajoista aiheutuvat haitat. Havaitut puutteet kertovat tarpeista kehittää työnantajan omaa toimintaa työsuojeluasioissa, kuten työn vaara- ja kuormitustekijöiden tunnistami-

nessa ja näiden terveydellisen merkityksen arvioinnissa. Valvontahavaintojen perusteella työnantajat tunnistivat paremmin fyysisen kuin psykososiaalisen työkuormituksen haitalliset terveysvaikutukset. Olisikin tärkeää, että työnantajat reagoisivat viivyttelemättä työntekijöiden havaitsemiin puutteisiin ja kuormitustekijöihin.

Väkivallan uhkaa valvottiin lähes kaikilla sosiaali- ja terveyspalveluiden tarkastuksilla. Neljänneksellä tarkastuksista työnantajalle jouduttiin antamaan velvoite siitä, että toimet väkivallan uhkaan varautumisessa eivät vielä ole riittäviä ja työturvallisuuslain edellyttämällä tasolla. Työnantajat ohjattiin analysoimaan myös väkivaltatilanteissa sattuneet työtapaturmat sekä läheltä piti -tilanteet ja näihin johdaneet olosuhteet.

Kuljetusala

Kuljetus ja varastointi -toimialalle tehtiin vuonna 2018 noin 2 600 työsuojelutarkastusta. Merkittävä osa kuljetusalan valvontaa ovat ajo- ja lepoaikatarkastukset, joiden vähimmäismäärää määrittävät EU:n normit.

Ajo- ja lepoaikoja valvotaan tieliikenteen tavarankuljetuksessa sekä linja-autoliikenteessä. Näihin yrityksiin tehtiin kertomusvuonna noin 1 800 tarkastusta, joista noin 1 100:lla käsiteltiin ajo- ja lepoaikojen noudattamista.

Ajo- ja lepoaikavalvonnan yhteydessä tarkastettiin 5 800 kuljettajan osalta 276 000 kuljettajatyöpäivää. Muut kuin ajo- ja lepoikatarkastukset kohdistuivat jakelu- ja terminaalitoimintaan sekä erilaisiin nostolaitteisiin.

Valvontahavaintojen mukaan ajo- ja lepoaikojen sekä työaikakirjanpidon noudattaminen ovat viime vuonna keskimäärin parantuneet kuljetusalalla. Ajo- ja lepoaikojen noudattamisessa todettiin kuitenkin runsaasti rikkomuksia, ja valvonnassa havaittiin aiempaa enemmän työelämän pelisääntöjen tarkoituksellista rikkomista.

Viranomaisohjausta annettiin myös digitaalisen ajopiirturin niin sanotun yrityslukituksen puutteesta. Yrityslukituksen tarkoituksena on suojata kuljettajan yksityisyyttä. Ajo- ja lepoaikoja valvotaan tarkastamalla ajopiirturitietoja. Varsinaisen ajon osuus tallentuu digitaaliseen kuljettajakorttiin automaattisesti, mutta muun työn, kuten terminaalissa tehtävän työn osuus kuljettajan täytyy syöttää ajopiirturiin käsin. Valvonnassa havaittiin, ettei ajopiirturitietojen tallennusta eikä muun työn käsin syöttöä ollut tehty säädetyssä ajassa.

Lastaus ja purku ovat merkittävä osa kuljetusalan ja muiden alojen yhteisten työpaikkojen riskien hallintaa. Tarkastuskäynneillä nousi esiin lastaus- ja purkutilanteiden turvallisuusriskit erityisesti yhteisillä työpaikoilla. Teollisuusalueiden lastauslaitureilla kiire johtaa siihen, että kuorma joudutaan sitomaan muualla kuin lastauslaiturilla, mikä lisää tapaturmien riskiä. Kertomusvuonna sattui useita vakavia tapaturmia lastaus- ja purkutilanteissa.

Kuva: Timo Tuovila

Tarkastajat Teemu Lukkari (vas.) ja Ari Pulli valvovat kuormausnostinten kuntoa Anjalankoskella.

Lastaus ja purku ovat merkittävä osa kuljetusalan ja muiden alojen yhteisten työpaikkojen riskien hallintaa. Tarkastuskäynneillä nousi esiin lastaus- ja purkutilanteiden turvallisuusriskit erityisesti yhteisillä työpaikoilla.

Merenkulku

Merenkulun työsuojeluvalvonta muodostui edellisten vuosien tapaan merityösertifikaatteihin (MLC) liittyvistä tarkastuksista, alusten määräaikaistarkastuksista ja tapaturmatutkinnasta.

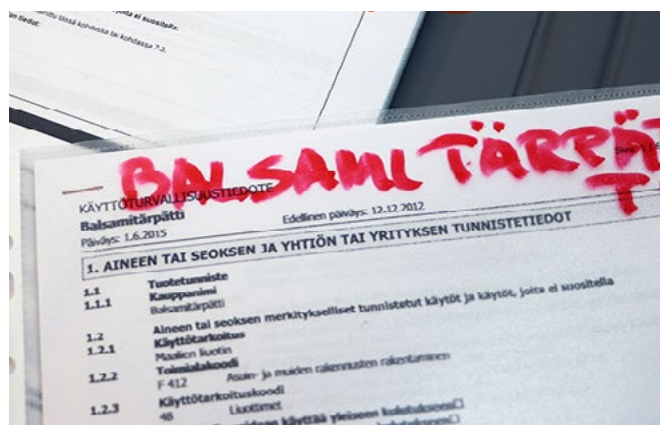
Kansainvälisen työjärjestön ILO:n merityöyleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 2013. Sopimus edellyttää kansainvälisessä liikenteessä bruttovetoisuudeltaan yli 500 olevien alusten määräaikaista tarkastamista viiden vuoden välein. Nämä tarkastukset kohdistuvat merenkulkijoiden työ- ja elinympäristöön sekä työsuhteisiin. Merityöyleissopimuksen mukainen todistuskirjojen voimassaolo päättyi usealla aluksella vuonna 2018, mikä näkyi ulkomaanliikenteen alusten tarkastusmäärissä. Kaiken kaikkiaan alustarkastuksia tehtiin noin 170, näistä merityöyleissopimuksen mukaisia tarkastuksia oli noin 50. Lisäksi tutkittiin kolme aluksilla tapahtunutta työtapaturmaa.

Maa- ja metsätalous

Maa- ja metsätalouden työpaikkoihin tehtiin yhteensä 680 tarkastusta, mikä on 45 prosenttia edellisvuotta enemmän. Valvonnasta 60 prosenttia kohdistui maatalouteen. Valvonnan tavoitteena on edistää työnantajien valmiuksia tunnistaa ja poistaa haitta- ja vaaratekijöitä sekä luoda toimivat käytännöt turvallisuuden hallintaan.

Puutteita havaittiin maa- ja metsätalouden toimialan työpaikoilla erityisesti työsuojelun toimintaohjelman laatimisessa, työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa, työterveyshuollon työpaikkaselvityksen laatimisessa sekä kemiallisten vaarojen hallinnassa.

Maataloudessa käytetään paljon ulkomaista työvoimaa erityisesti kausityössä. Kohdennettu ulkomaalaisvalvonnan tarkastus tehtiin noin 13 prosenttiin tarkastuksista. Eniten huomauttamista ulkomaalaisvalvonnassa oli ulkomaalaisten työntekijöiden tietojen säilyttämisessä. Valvonnassa havaittiin työnteko-oikeuden puuttumista vain harvoin.

Kuva: Virpi Saarinen

Kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista selviää, miten kemikaalia käytetään ja varastoidaan turvallisesti. Lisäksi niistä saa toimintaohjeet onnettomuustilanteiden varalle.

Teollisuus

Teollisuuden työpaikoille tehtiin kaikkiaan noin 3 200 tarkastusta. Valvonnan kohteena olivat erityisesti metalli-, elintarvike- ja puuteollisuus sekä muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus. Teollisuuden kunnossapito- ja investointityömaita valvottiin valtakunnallisesti yhteisen työpaikan näkökulmasta.

Valvonnassa korostuvat fyysiseen työympäristöön liittyvät tekijät, mutta myös psykososiaaliseen kuormitukseen kiinnitettiin valvonnassa huomiota. Lisäksi valvottiin, että kemialliset vaaratekijät ovat hallinnassa. Kemikaaliturvallisuuteen liittyen toteutettiin myös tehovalvontaviikko, jonka aikana valvottiin lähinnä pieniä teollisuuden työpaikkoja, auto- ja moottoripyöräkorjaamoja sekä pesuloita.

Valvonnan havaintojen mukaan teollisuuden työpaikoilla oli parannettavaa koneiden ja laitteiden toimintakunnossa sekä kemikaaliasioissa. Teollisuuden yhteisillä työpaikoilla havaittiin puutteita yhteisten vaarojen ja onnettomuuden vaaran torjunnassa, puutamissuojauksissa sekä henkilökohtaisten suojainten käyttämisessä. Kemikaaliturvallisuuden tehovalvontaviikon havainnot olivat huolestuttavia: 68 prosentilla työpaikoista ei ollut asianmukaista kemikaalirikinarviota. 33 prosentilla työpaikoista se puuttui kokonaan ja 35 prosentilla arvioinnissa oli puutteita.

Psykososiaalinen kuormitus

Haitallista psykososiaalista kuormitusta voi ilmetä kaikilla toimialoilla ja missä tahansa työpaikassa. Psykososiaaliset kuormitustekijät, kuten liiallinen työn määrä, hallitsematon tietotulva, vaikeat tilanteet asiakastyössä tai ongelmat työpaikan vuorovaikutuksessa tai yhteistyössä voivat kuormittaa haitallisesti. Työnantajan on oltava selvillä työpaikan psykososiaalisista kuormitustekijöistä ja ryhdyttävä toimiin, jos kuormitustekijöistä aiheutuu haittaa tai vaaraa työntekijöiden terveydelle.

Työsuojeluviranomainen valvoi kertomusvuonna psykososiaalisia kuormitustekijöitä kaikilla toimialoilla. Tarkastuksilla valvottiin, että psykososiaaliset kuormitustekijät on otettu huomioon työnsuorituksen arvioinnissa ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä. Epäkohtia havaittiin yli neljäsosalla tarkastetuista työpaikoista. Näillä työpaikoilla psykososiaalisia kuormitustekijöitä ei ollut tunnistet-

tu kattavasti tai lainkaan. Tällöin tarvittavia haitallista kuormitusta ehkäiseviä toimia ei voitu tunnistaa tai toteuttaa eikä työterveyshuolto voinut arvioida kuormitustekijöiden terveydellistä merkitystä ja esittää tarvittavia toimenpide-ehdotuksia.

Noin 3 000 tarkastuksella katsottiin tarpeelliseksi käsitellä psykososiaalista kuormitusta laajemmin joko etukäteisarvioinnin tai tarkastuksella ilmenneiden havaintojen perusteella. Laajemmin asiaa valvottiin erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, julkisessa hallinnossa ja maanpuolustuksessa, poliisi-, palo- ja pelastustoimessa, seurakunnissa ja uskonnollisissa järjestöissä, koulutusala sekä toimihenkilövaltaisilla työpaikoilla. Näissä valvontakohteissa arvioitiin lisäksi, onko työnantaja toteuttanut riittäviä toimenpiteitä haitallisten kuormitustekijöiden vähentämiseksi tai välttämiseksi, ja onko työpaikalla toimivat käytännöt työyhteisön seurantaan. Neljäsosalla työpaikasta havaittiin epäkohtia. Määrällisesti eniten velvoitteita annettiin sosiaali- ja terveysalalla.

Kyselymenetelmää kehitetään

Psykososiaalisen työympäristön epäkohtia on vaikea työpaikkatarkastuksella havainnoida. Työsuojeluviranomainen käynnisti kertomusvuonna hankkeen, jossa kehitetään kyselymenetelmää apuvälineeksi psykososiaalisen kuormituksen valvontaan. Kyselyn avulla voidaan selvittää työntekijöiltä, koetaanko työpaikalla haitallista psykososiaalista kuormitusta. Kyselyllä voidaan myös paikantaa työn haitallisia psykososiaalisia kuormitustekijöitä. Kyselyn tulos toimii tukena, kun työsuojelutarkastaja arvioi, onko työnantaja noudattanut psykososiaaliseen kuormitukseen liittyviä säännöksiä.

Kuva: Vilja Arola

Syrjintä

Työsuojeluviranomainen valvoo yhdenvertaisuuslaissa säädettyä syrjinnän kieltoa työelämässä. Syrjinnän valvontaa tehdään sekä asiakasyhteydenottojen perusteella että viranomaisaloitteisesti työpaikkatarkastuksilla, etenkin ulkomaisen työvoiman valvonnan yhteydessä. Ulkomaisen työvoiman valvonnassa tarkastajan on arvioitava työsuhteen vähimmäisehtojen täyttymistä myös yhdenvertaisuuden ja syrjinnän näkökulmasta. Työsuojeluviranomainen seuraa oma-aloitteisesti myös esimerkiksi työpaikkailmoittelua ja puuttuu havaitsemaansa syrjivään työpaikkailmoitteluun.

Valtakunnalliseen puhelinneuvontaan tuli vuonna 2018 syrjintää koskevia yhteydenottoja lähes 500. Jos asiakkaan toimittamien tietojen perusteella epäillään, että työnantaja on toiminut yhdenvertaisuuslain vastaisesti, tarkastaja ryhtyy valvontatoimenpiteisiin.

Asiakkaiden yhteydenottojen perusteella noin 200 syrjintätapausta tuli vireille työsuojeluviranomaisessa. Vireille tulleiden osalta yleisimmät syrjintäperusteet olivat terveydentila, muu henkilöön liittyvä syy, mielipide ja vakaumus. Vähiten valvonta-

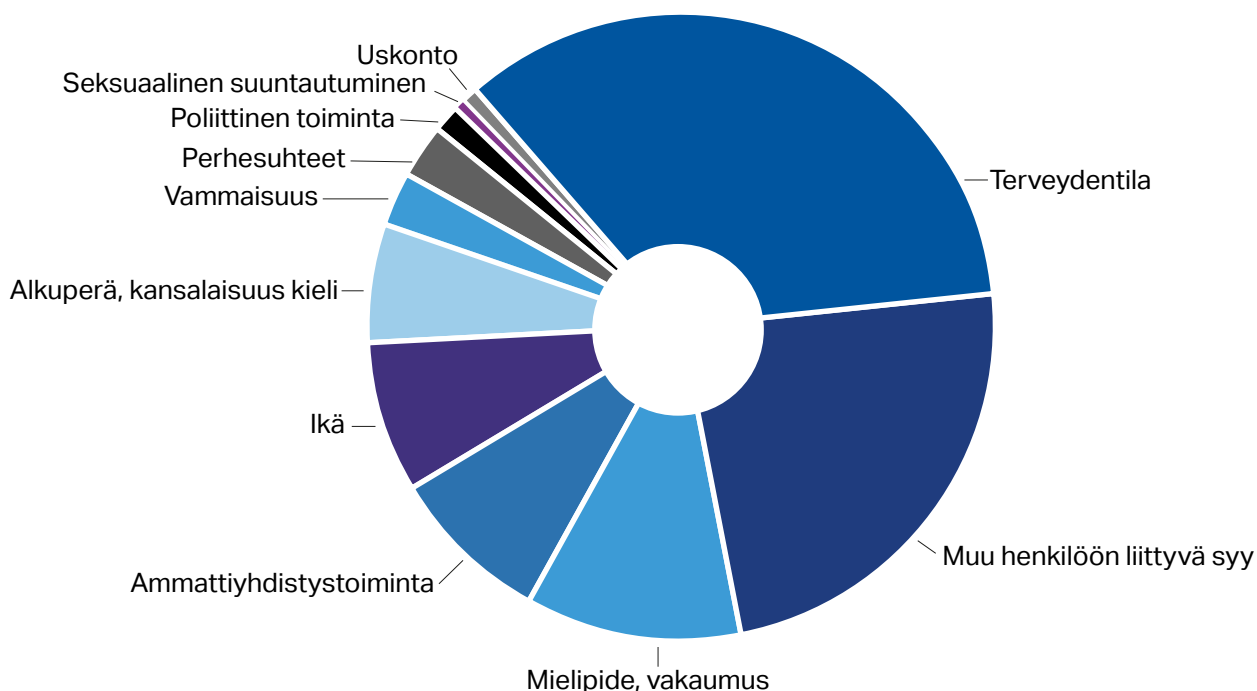
pyyntöjä tehtiin poliittiseen toimintaan, uskontoon ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvästä syrjinnästä (kuvio).

Syrjintäepäilyn vuoksi tehtiin noin 150 asiakasaloitteista tarkastusta. Tarkastuksissa yleisimmät syrjintäperusteet olivat terveydentila, muu henkilöön liittyvä syy ja ikä. Yhtään tarkastusta ei tehty uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvän syrjintäepäilyn vuoksi. Kolmasosa tarkastuksista johti velvoitteeseen syrjinnän kiellon rikkomisesta. Lähes puolet velvoitteista annettiin, koska työnantaja oli irtisanoessaan tai purkaessaan työsuhteen koeajalla syrjinyt työntekijää terveydentilan perusteella.

Lisäksi syrjintää valvottiin ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeuden valvonnan yhteydessä. Tarkastuksilla annettiin lähes 60 velvoitetta syrjinnän kiellon rikkomisesta alkuperän, kielen tai kansalaisuuden perusteella.

Syrjivästä työpaikkailmoittamisesta annettiin 17 velvoitetta. Velvoitteeseen johtaneiden tapauksien yleisin syrjintäperuste oli alkuperä, kieli tai kansalaisuus. Työpaikkailmoituksista velvoitteita annettiin myös iän, muun henkilöön liittyvän syyn, vakaumuksen, uskonnon ja terveydentilan perusteella.

Asiakkaiden kokemat syrjintäperusteet

Kuva: Niina Rossi

Vuonna 2018 tilaajavastuuvantaa kohdistettiin esimerkiksi kuntiin. Kunnissa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet ovat selvillä järjestelmällisesti kaikilla kunnan sektoreilla.

Tilaajavastuulaki

Tilaajavastuuvantonnassa tehtiin vuonna 2018 noin 1 800 tarkastusta. Vantonnin tavoitteena on torjua harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta yrityksille aiheutuvia haittavaikutuksia. Vuonna 2018 vantuua kohdennettiin erityisesti rakennusalalle, teollisuuteen, logistiikkaan, palveluolille, kuntiin, alkutuotantoon ja ulkomaisiin tilaajiin. Lisäksi vantuutiin työsuojeluviranomaisen käytettävissä olevan tiedon perusteella määriteltäjä riskityöpaikkoja eri toimialoilla.

Tilaajavastuutarkastuksilla vantuutiin selvitysvelvollisuuden noudattamista yhteensä noin 6 500 sopimuskumppanin osalta joko alihankintaa tai vuokratyötä koskevissa sopimuksissa. Toimintaohjeita näillä tarkastuksilla annettiin yli 2 700. Ulkomaiset tilaajat saivat eniten toimintaohjeita tarkastusta kohden. Seuraavaksi eniten toimintaohjeita annettiin tietoperusteisesti valituille tilaajille sekä kunnille. Laiminlyöntimaksun määräämistä harkittiin yli 120 tapauksessa, useimmin tietoperusteisesti kohdennetuilla tarkastuksilla sekä kunta-alan ja ulkomaisten tilaajien tarkastuksilla.

Vuoden 2018 aikana tilaajavastuuvantonnassa hyödynnettiin määrätietoisesti vuonna 2017 voimaantulleita työsuojeluviranomaisen laajentuneita tiedonsaanti-oikeuksia.

Tietoa pyydettiin vuonna 2018 useilta eri viranomaisilta ja näitä tietoja hyödynnettiin erityisesti vantuonnin kohdentamisessa. Tiedonsaannin perusteella kohdennetuista tarkastuksista jatkotoimenpiteisiin johti yli 15 prosenttia. Muihin kuin ulkomaisiin tilaajiin kohdennetuista tilaajavastuutarkastuksista jatkotoimenpiteisiin johti noin viisi prosenttia.

Vantuontatulosten perusteella tiedonsaantioikeuksien avulla tilaajavastuuvantuunta pystytään jatkossa kohdentamaan huomattavasti aiempaa paremmin ja vantuonnalla on enemmän vaikuttavuutta.

Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat

Lainsäädäntö rajoittaa tiettyjen töiden tekemistä tai teettämistä. Jotkut työt edellyttävät työsuojeluviranomaisen valtuutusta tai poikkeuslupaa. Työsuojeluviranomainen myöntää panostajan pätevyyskirjan, asbestipurkutyöluvan, työaikalakiin perustuvat poikkeusluvut, nuoriin työntekijöihin liittyvät poikkeusluvut sekä poikkeusluvut nosturin kuljettajan pätevydestä sekä rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevydestä.

Lupahallinnossa asiakkaiden tarpeet otetaan huomioon laadukkaana päätösprosessin lisäksi tehokkaalla käsittelyllä. Työsuojeluviranomaisen tavoitteena on käsitellä asbestipurkutyölupahakemukset 14 päivän kuluessa ja muut lupahakemuksen kuukauden kuluessa tarvittavien tietojen toimitamisessa. Tavoite saavutettiin 99 prosentissa käsittelyistä.

Myönnettyt luvat vuonna 2018

324 panostajan pätevyyskirjaa

236 nuoriin työntekijöihin liittyvää poikkeuslupaa

154 työaikalakiin liittyvää poikkeuslupaa

123 asbestipurkutyölupaa

20 poikkeuslupaa nosturin kuljettajan pätevydestä

1 rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevyys

Työsuojeluviranomaiselle tehtävät ilmoitukset

Tietystä töistä on tehtävä ilmoitus työsuojeluviranomaiselle ennen töiden aloittamista. Tällaisia ovat rakennustyö, asbestipurkutyö ja 16–17-vuotiaiden käyttäminen vaaralliseen työhön. Suomeen työntekijöitä lähettävien yritysten tulee ilmoittaa työskentelystä ennen työnteon aloittamista. Työsuojeluviranomaiselle on viivytyksettä ilmoitettava myös vakavasta työtapaturmasta sekä hätätyöstä. Lisäksi ammattitaudin toteavan lääkärin tulee ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle ammattitaudista.

Työsuojeluviranomaiselle tehdään vuosittain noin

12 600 asbestipurkutyöilmoitusta

7 500 lähettävän yrityksen ilmoitusta

6 000 rakennustyön ennakoilmoitusta

1 400 ilmoitusta ammattitaudista

1 200 ilmoitusta työtapaturmasta

Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa

Työsuojeluviranomaisen antama neuvonta ja ohjaus perustuvat lainsäädäntöön. Neuvonta ja ohjaus ovat osa työsuojeluvalvontaa, ja niiden tavoitteena on saada työpaikat hoitamaan työsuojeluasiansa oma-aloitteisesti vähintään lain minimitasolle. Työsuojeluviranomaisen tärkeimmät neuvonta- ja ohjauskanavat ovat verkkopalvelu Tyosuojelu.fi sekä valtakunnallinen puhelinneuvonta.

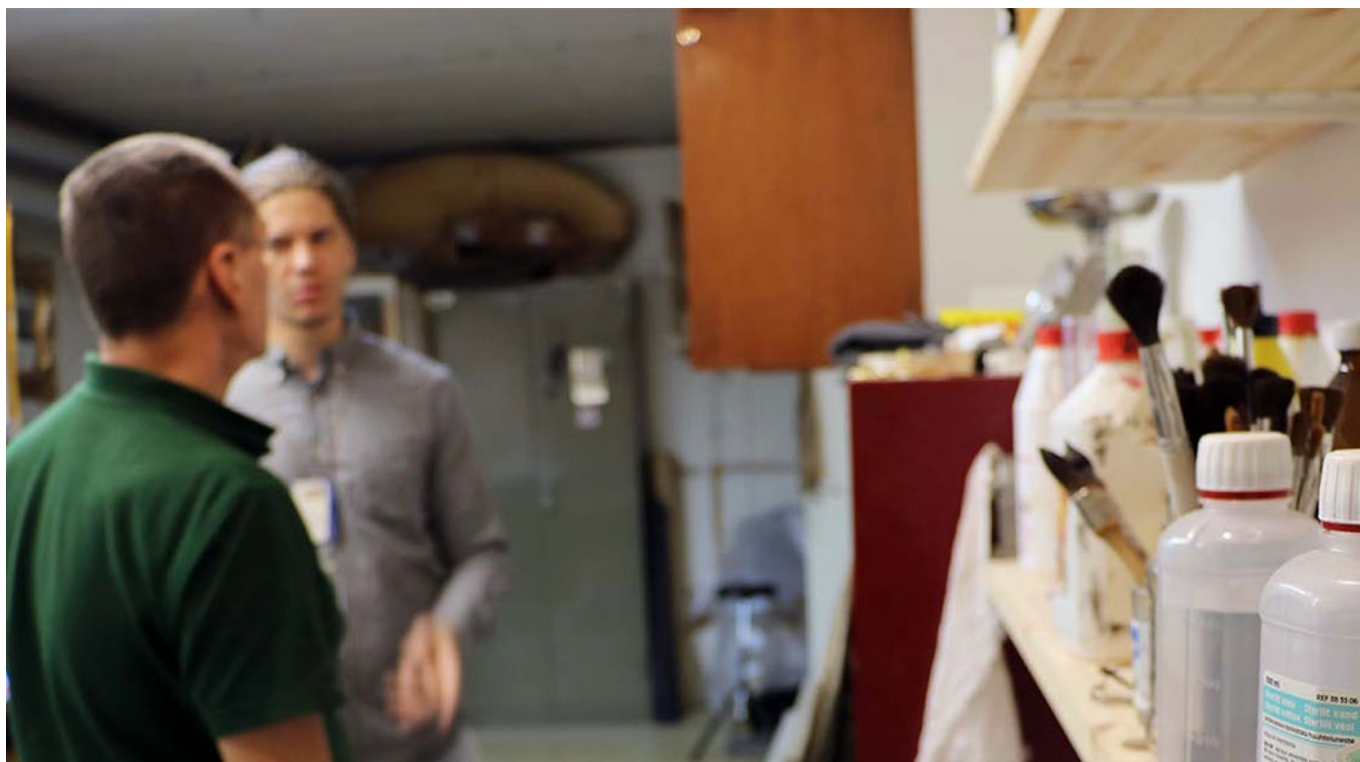
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi

Vuonna 2018 [Tyosuojelu.fi](https://tyosuojelu.fi)-verkkopalvelulla oli yli 1 140 000 käyttäjää. Tyosuojelu.fi:n käyttäjämäärät nousivat edellisvuoteen verrattuna noin kolmanneksella.

Eniten verkkopalvelun käyttäjiä kiinnostivat työsuhteasiat, kuten työsuhteen päätyminen, vuosiloma, lisä- ja ylityöt sekä työaika. Myös työpaikan lämpöoloja käsittelevä verkkosivu nousi kymmenen katselluimman joukkoon oletettavasti poikkeuksellisen lämpimän kesän vuoksi.

Useiden yksittäisten sivujen katselumäärä vähintään kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Esimerkiksi työsopimuksen purkamista, loma-ajan palkkaa ja työntekijän lepoaikaa käsittelevät verkkosivut keräsivät huomattavasti enemmän katselukertoja kuin vuonna 2017.

Tyosuojelu.fi:n tarjoaman harmaan talouden vihjeikanavan kautta tuli vuoden 2018 aikana noin 270 vihjettä, jotka ohjattiin työsuojelun vastuualueille käsiteltäviksi.

Kuva: Virpi Saarinen

Valtakunnallinen puhelinneuvonta

Vuoden 2018 aikana työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan tuli yli 22 000 soittoa. Puhelinneuvonnassa päivystävät työsuojelun vastuualueiden asiantuntijatarkastajat, jotka ohjaavat ja neuvovat soittajia. Tarvittaessa neuvonnassa vastaanotetaan myös työturvallisuuteen liittyviä valvontapyyntöjä.

Puhelinneuvonta palvelee aihepiirien mukaan jaetuilla neljällä palvelulinjalla: työsuhdeasioissa, yleisissä työympäristöasioissa, rakennusalan työympäristöasioissa sekä epäasialliseen kohteluun, häirintään, syrjintään ja psykososiaaliseen kuormittumiseen keskittyvissä työhyvinvointiasioissa.

Työsuhdeasioissa puhelinneuvonnassa kysyttiin kertomusvuonna eniten työsuhteen päättämiseen ja palkkaukseen liittyvistä asioista. Yleisissä työympäristöasioissa sisäilma oli edelleen paljon kysytty aihe, samoin rakennusosalalla asbestilainsäädäntö. Työhyvinvointiasioissa yli puolet puheluista liittyi työssä koettuun häirintään.

Työsuojeluviranomaisen valtakunnallinen puhelinneuvonta palvelee numerossa 0295 016 620 arkisin kello 9–15.

Työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan vuonna 2018 tulleet puhelut	
Työsuhde	13 989
Työympäristö	3 404
Rakennusala	2 574
Työhyvinvointi	2 377
Yhteensä	22 344

Muut viestintäkanavat

Sosiaalisen median kanavat ovat keskeisiä työsuojeluhallinnon viestintäkanavia. Twitterissä ja Facebookissa työsuojeluhallinnolla on yhteensä noin 2 700 seuraajaa. Periaatteena työsuojeluhallinnon some-viestinnässä on ohjata käyttäjät Työsuojelu.fi-verkkopalveluun. Vuonna 2018 muiden työsuojelutoimijoiden kanssa jatkettiin aktiivista viestintäyhteistyötä käytännönläheisten työsuojeluteemojen nostamiseksi esiin sosiaalisessa mediassa.

Työsuojeluhallinto julkaisee muun muassa oppaita, raportteja ja työpaikkatiedotteita, joita julkaistiin kertomusvuoden aikana kieliversioineen noin 20. Julkaisut ovat maksutta saatavana verkkojulkaisuina sekä tulostettavassa muodossa Työsuojelu.fi-verkkopalvelussa.

Vuoden 2018 aikana työsuojeluhallinto osallistui yhteistyössä muiden työsuojelutoimijoiden kanssa kahdeksaan messutapahtumaan, joissa oli mukana työsuojelun vastuualueiden asiantuntijoita. Tapahtumissa tavoitettiin tuhansia kävijöitä. Messutapahtumien aikana hyödynnettiin sosiaalista mediaa, jolloin viesti saatiin leviämään messuosastoa laajemmalle. Työsuojelunäyttelyssä Tampereella vieraili kertomusvuoden aikana noin 80 ryhmää. Työsuojelunäyttelyn virtualisoinnin konseptointisuunnittelu toteutettiin vuonna 2018. Virtuaalinäyttelyn alustanrakennus, käyttöliittymäsuunnittelu ja sisällöntuotannon suunnittelu aloitettiin kertomusvuoden aikana.

Vuonna 2018 työsuojeluhallinto julkaisi 108 valtakunnallista mediatiedotetta ja 54 verkkouutista. Lisäksi julkaistiin 13 työpaikkatiedotetta.

Työsuojeluhallinto oli mukana myös Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston viestintäkampanjassa ”Terveellinen työ – Tunnista ja hallitse kemialliset tekijät”.

Työsuojelu- valvonta kehittyy

Vuonna 2018 työsuojelun vastuualueet toteutivat ensimmäistä kertaa yhteistä valtakunnallista tulossopimusta aluekohtaisten sopimusten sijasta. Yhteisen sopimuksen laadinnalla valmistauduttiin valtakunnalliseen toimintaan sekä tavoitettiin entistä joustavampaa resurssien ja osaamisen valtakunnallista hyödyntämistä. Valtakunnalliseen toimintaan valmistautuminen eteni vuoden 2018 aikana hyvin. Vuodelle 2019 laadittiin valtakunnalliset valvontasuunnitelmat rakennusosalalle, kuljetusalalle, merenkulkuun, kaupan alalle, majoitus- ja ravitsemisalalle, julkishallintoon sekä ulkomaalaisvalvontaan. Toiminnan valtakunnallinen suunnittelu säästää osaltaan myös kokonaisresursseja.

Työsuojelun vastuualueet ovat olleet aktiivisesti mukana hyödyntämässä uusia, digitalisaation mahdollistamia toimintatapoja. Vuonna 2018 sähköisen asioinnin mahdollisuudet lisääntyivät merkittävästi. Työsuojelun vastuualueiden sisäisessä toiminnassa merkittävää oli sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto, mikä oli tärkeä tekijä valtakunnallisen, paikkariippumattoman toiminnan kehittämisessä. Myös sähköinen arkistointi aloitettiin vuonna 2018. Lupaprosessin sähköistämistä pilotoitiin nuorten työskentelyyn liittyvillä poikkeusluvilla. Lupaprosessi siirrettiin kokonaan sähköiseen muotoon, jossa sekä asiakirjan hyväksyntä, toimittaminen ja arkistointi tapahtuvat sähköisesti.

Työsuojeluviranomainen hyödyntää digitalisaation mahdollistamia toimintatapoja. Vuonna 2018 sähköisen asioinnin mahdollisuudet lisääntyivät merkittävästi.

Työsuojelun sähköinen asiointi otettiin käyttöön vuonna 2018

Ensimmäiset työsuojelun sähköiset asiointilomakkeet otettiin käyttöön vuoden 2018 alussa. Sähköisen asioinnin kautta tulleet ilmoitukset kirjataan työsuojelun vastuualueiden käyttämään asianhallintajärjestelmään. Osa ilmoituksista siirtyy sähköisesti myös Vera-tietojärjestelmään, jossa ilmoitusten tietoja käytetään valvonnan suuntaamiseen.

Alkuvuodesta julkaistiin kaksi rakennusalaan koskevaa sähköistä ilmoituslomaketta: rakennustyön ennakoilmoitus ja asbestipurkutyön ennakoilmoitus. Kertomusvuonna sähköisellä ilmoituslomakkeella tehtiin 1 838 rakennustyön ennakoilmoitusta ja 3 158 asbestipurkutyön ennakoilmoitusta. Kaiken kaikkiaan vuoden 2018 aikana tehdyistä rakennustyön ja asbestipurkutyön ennakoilmoituksista tehtiin noin 40 prosenttia sähköisen asioinnin kautta. Ilmoituksia lähetettiin työsuojelun vastuualueille edelleen eniten sähköpostilla. Sähköisen asioinnin osuutta pyrittiin kasvattamaan tiedottamalla rakennusalan sidosryhmiä muun muassa Tyosuojelu.fi-verkkopalvelussa, työsuojelun sosiaalisen median kanavilla ja sähköpostilla.

Kesällä 2018 julkaistiin sähköinen lomake, jolla ulkomaiset yritykset ilmoittavat Suomeen lähetettävistä työntekijöistä. Aiemmin käytössä ollut sähköpostiin perustuva ilmoitusratkaisu poistettiin käytöstä, joten sähköinen asiointilomake jäi ainoaksi tavaksi tehdä lähetettyjen työntekijöiden ilmoitus. Vuoden 2018 loppupuoliskolla tehtiinkin 4 020 ilmoitusta lähetetyistä työntekijöistä sähköisen asioinnin kautta.

Vuonna 2019 sähköistä asiointia kehitetään automatisoimalla ilmoitusten kirjaamista asianhallintajärjestelmään ja pilotoimalla uutta lomakealustaa, joka mahdollistaa jatkossa monipuolisemmat ja käytettävyydeltään paremmat sähköiset asiointipalvelut työsuojelun asiakkaille.

Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu

Työlainsäädäntöä valmistellaan kolmikantaisesti, yhteistyössä työnantajien ja työntekijöiden etujärjestöjen kanssa. Työntekijöiden työehtoja määrittelevät työlainsäädännön lisäksi muun muassa eri alojen työehtosopimukset. Työlainsäädännön valvonta kuuluu suurelta osin aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille.

Kansallista ja EU-tasosta työsuojelulainsäädäntöä valmistellaan työturvallisuussäännöksiä valmisteleavassa neuvottelukunnassa (TTN) yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteydessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelelee ja kehittää työlainsäädäntöä, johon kuuluvat muun muassa

työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, yhdenvertaisuuslaki, laki yksityisyyden suojasta työelämässä, työehtosopimuslaki, opintovapaalaki, palkkaturvalaki sekä yhteistoimintaa yrityksissä koskeva lainsäädäntö.

Työsuojelua koskevan EU-lainsäädännön ja strategioiden valmisteluun Suomi osallistuu muun muassa Työterveyden ja työturvallisuuden neuvonantavassa komiteassa (ACSH), joka on Euroopan komission yhteydessä toimiva elin.

Työsuojeluviranomaisen valvomat lait on koottu Työsuojelu.fi-verkkopalveluun sivulle [Ajantasainen työsuojelulainsäädäntö](#).

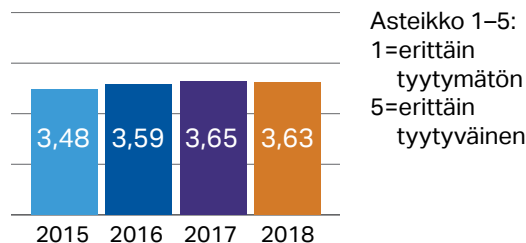
Työsuojelu- valvonnan voimavarat

Työsuojelun vastuualueilla käytettävissä olevat henkilöstöresurssit pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Työsuojelutarkastuksia tehtiin kertomusvuonna keskimäärin 66 yhtä henkilötyövuotta kohden. Tarkastusmäärä henkilötyövuotta kohden on viime vuosina vakiintunut tälle tasolle.

Toiminnan kehittämisessä on korostunut resursien käyttäminen valtakunnallisesti. Myös digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia on hyödynnetty esimerkiksi muuttamalla prosesseja sähköiseen muotoon.

Työsuojelutarkastuksia tehtiin kertomusvuonna keskimäärin 66 yhtä henkilötyövuotta kohden.

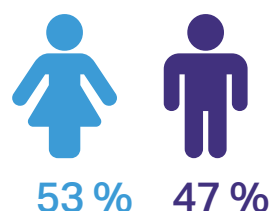
Työtyytyväisyys

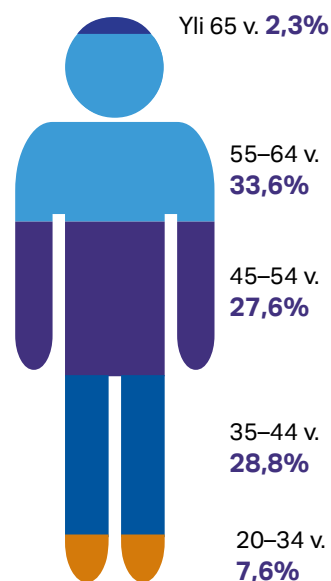
Henkilöstörakenne

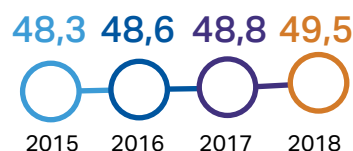
Sukupuolijakauma

Ikäjakauma

Keski-ikä

Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa

Monipuolinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa on oleellinen osa tehokasta työsuojeluvuontaa ja toiminnan kehittämistä. Keskeisiä viranomaisyhteistyön muotoja ovat eri viranomaisten kanssa tehtävät yhteistarkastukset sekä tehokas tiedonvaihto. Virastojen välisestä kehittämis-yhteistyöstä saatiin hyviä kokemuksia Luova-valmistelun yhteydessä. Kansainvälinen yhteistyö painottuu EU-maiden väliseen kokemusten vaihtoon.

Esimerkiksi kuljetusalan valvonnassa työsuojeluviranomaisen yhteistyö poliisin, Tullin ja työmarkkinajärjestöjen kanssa toimi saumattomasti. Vuonna 2018 yhteistyössä Tullin kanssa valvottiin sataliikennettä. Tässä yhteydessä päästiin keskustelemaan kuljettajien kanssa ja voitiin antaa heille neuvoja ja ohjeistusta. Liikenteen turvallisuusviraston Trafín (nykyään Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) kautta työsuojeluviranomainen sai tietoa Euroopan maantieliikenteen yritysten rekisteristä ERRU:sta.

Merenkulun työsuojeluvuonnassa tehtiin tiivistä yhteistyötä merenkulun turvallisuusviranomaisten kanssa. Tähän yhteistyöhön kuului ulkomaalaisten alusten tarkastaminen Suomen satamissa Trafín kanssa. Vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviä VAK-yhteistyötarkastuksia tehtiin Suomen sata-

missa yhteistyössä Trafín, Rajavartiolaitoksen, Tullin, poliisin ja satamanhaltijan kanssa. Näissä tarkastuksissa kiinnitettiin huomiota vaarallisten aineiden tilapäiseen säilytykseen satamassa sekä puoliperävau- nuissa olevien kuormien kiinnitykseen.

Edellä mainittujen tahojen lisäksi viranomaisyhteistyötä tehtiin kertomusvuonna myös esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen, Tukesin, kuntien ja aluehallintovirastojen muiden vastualueiden kanssa.

Työsuojeluviranomaisen käyttöön uutta tietoa

Sujuva tiedonvaihto eri viranomaisten ja muiden rekisterinpitäjien kanssa tehostaa työsuojeluviranomaisen toimintaa. Esimerkkinä työsuojeluviranomaisen käyttöönsä saamasta uudesta tiedosta voidaan mainita yritysکوhtainen tapaturmatieto. Lisäksi uutta tietoa tullaan saamaan tulorekisteristä. Molempien hyödyntämistä työsuojeluvuonnassa valmisteltiin vuonna 2018.

Vuonna 2018 työsuojeluviranomainen sai laajemmat käyttöoikeudet yritysکوhtaisiin työtapaturmatietoihin, joita Tapaturmavakuutuskeskus kerää vakuutuslaitoksilta tapaturmavakuutuslain sekä työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella. Yritysکوhtaisten tapaturmatietojen avulla työsuojeluviranomainen voi suunnitella valvontaa ja valita valvontakohteita tarkoituksenmukaisemmin kuin toimialakohtaisen tapaturmatiedon perusteella. Näin voidaan tunnistaa huonosti hallittuja tai aiemmin tunnistamattomia riskejä ja kohdentaa valvontaa tehokkaammin riskiperusteisesti. Jatkossa tarkemman tiedon avulla voidaan myös seurata kehitystä ja arvioida valvonnan vaikutusta työturvallisuuteen.

Vuoden 2020 alusta alkaen työsuojeluviranomainen saa tulorekisteristä palkkatietoja. Tulorekisteriä voidaan käyttää ulkomaisen työvoiman käytön, tilaajavastuulain sekä työsuhteasioiden valvonnassa.

Keskeisiä viranomaisyhteistyön muotoja ovat eri viranomaisten kanssa tehtävät yhteistarkastukset sekä tehokas tiedonvaihto. Kansainvälinen yhteistyö painottuu EU-maiden väliseen kokemusten vaihtoon.

Työsuojelulautakunnat

Työsuojeluhallinto tekee yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Virallisina yhteistyöeliminä toimivat alueelliset kolmikantaiset työsuojelulautakunnat, joiden tarkoituksena on tukea ja kehittää työsuojeluvalvontaa sekä toimia yhdysiteenä työsuojelun vastuualueiden ja alueellisten työsuojelutoimijoiden ja työmarkkinajärjestöjen välillä. Työsuojelulautakunnat käsittelevät alueella merkittäviä työsuojelun kehitys-, suunnittelu- ja seurantahankkeita, työsuojelun yleisiä toimintalinjoja ja tulostavoitteita sekä voimavarojen suuntaamista työsuojelun edistämiseksi ja muita työympäristön alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä asioita.

Kansainvälinen yhteistyö

Työsuojeluhallinto tekee monipuolista kansainvälistä yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään erityisesti EU-maiden välillä erilaisten kehittämistehtävien, kampanjoiden ja lainsäädännön valmistelun muodossa, mutta myös yksittäisissä valvontatapauksissa. Myös Pohjoismainen yhteistyö on aktiivista ja vakiintunutta.

Suomi on mukana eurooppalaista työsuojeluyh-

teistyötä tekevässä Johtavien työsuojelutarkastajien komiteassa SLIC:ssa (Senior Labour Inspectors' Committee). Yhteistyöllä muun muassa kehitetään valvontaa, tehdään yhteisiä oppaita, ohjeita ja linjauksia sekä järjestetään tarkastajavaihtoja. Vuonna 2018 Suomesta suuntautui Portugaliin tarkastajavaihto, jonka aiheena oli työsuojelutarkastajien koulutus. Itävaltalainen lääkäri puolestaan perehtyi Suomessa psykososiaalisen kuormituksen valvontaan ja työterveyshuoltoon.

Suomi oli mukana SLIC:n työryhmässä valmistelussa valvontaohjeita eurooppalaisille työsuojelutarkastajille psykososiaalisen ja fyysisen kuormituksen valvonnasta sekä opasta monimuotoisuuden edistämisestä työsuojeluvalvonnassa. Vuoden 2018 lopulla alkoivat EU:n puheenjohtajuuskauden Suomessa pidettävän SLIC:n kokouksen ja teemapäivän valmistelut työsuojeluhallinnossa.

Kertomusvuonna Suomi osallistui kaksivuotiseen kampanjaan, jonka tavoitteena oli [vuokratyöntekijöiden työturvallisuuden parantaminen](#). Lisäksi työsuojeluviranomainen hyödynsi Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston "Terveellinen työ – Tunnista ja hallitse kemialliset tekijät" -kampanjan näkyvyyttä ja toteutti [kemiallisia tekijöitä käsittelevän valvontakampanjan](#).

Pohjoismainen työympäristökonferenssi järjestetään joka toinen vuosi. Sen organisoinnista vastaa Pohjoismaiden ministerineuvoston perustama koulutusinstituutti NIVA. Vuonna 2018 konferenssi pidettiin Islannissa.

Kuva: Helena Kalliollina

Anu Ikonen ja Katja Savolainen olivat pimeän työn torjunnan projektiin liittyvässä tarkastajavaihdossa Tromssassa Norjassa. Kuvassa Anu (vas.) ja Katja norjalaisten isäntiensä Gunnar Meyer Danielsenin ja Trond Henrik Thorsenin kanssa.

Pohjoismaat torjuvat pimeää työtä pitkäjänteisesti

Pimeän työn torjunta on osa harmaan talouden torjunnan kansallista ohjelmaa. Pimeän työn torjunnassa tehdään yhteistyötä EU-tason verkostossa. Vuonna 2018 toteutettiin verkoston toiminnan puitteissa yhteispohjoismainen projekti, johon Suomi osallistui. Projekti koostui tarkastajavaihdoista, viestintäyhteistyöstä ja arviointityöstä.

Tarkastajavaihdoissa tehtiin yhteisiä tarkastuksia eri toimialoille kaikissa viidessä Pohjoismaassa siten, että kustakin maasta osallistui neljä tarkastajaa tarkastuksiin kahdessa maassa.

Viestintäryhmä tuotti yhteisen lähetettyjä työntekijöitä käsittelevän videon, joka tekstitettiin osallistujamaiden kielillä ja jota kukin osallistujamaa ja-

koi omissa kanavissaan. Viestintäyhteistyötä tehtiin kokoamalla viestinnän työkalupakkia, jota esiteltiin EU-tason työpajassa. Strategiatyön tukemiseksi arviointiryhmä työsti työkalun, jolla voidaan arvioida kansallisten pimeän työn torjunnan toimien riittävyttä.

Pohjoismaisella projektilla tavoiteltiin pitkäjänteistä pimeän työn torjuntaan liittyvän yhteistyön kehittämistä ja hyvien käytänteiden jakamista. Projektissa saatiin ymmärrys siitä, millainen rooli eri Pohjoismaiden työsuojeluhallinnoilla on pimeän työn torjunnassa ja millaisia toimivaltaeroja eri maiden työsuojeluviranomaisilla pimeän työn torjunnassa on.

Työsuojeluvalvonta numeroina

	2015	2016	2017	2018
Tarkastukset ja valvontakohteet				
Tarkastusten kokonaismäärä	28 732	28 325	27 591	26 239
Tarkastettujen valvontakohteiden kokonaismäärä	24 074	23 776	22 892	21 409
Tarkastuksia/htv	63	66	66	66
Asiakirjatarkastukset (tarkastus on tehty asiakirjojen perusteella)				
Asiakirjatarkastusten lukumäärä	2 871	2 335	2 507	2 822
Työpaikkatarkastukset (tarkastus on tehty käymällä työpaikalla)				
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	25 861	25 991	25 084	23 417
Yhteen tarkastukseen työpaikalla käytetty aika keskimäärin tuntia	1,4	1,4	1,4	1,4
Toimintaohjeet ja kehotukset				
Toimintaohjeet	56 207	62 689	61 061	57 095
Kehotukset	8 342	8 120	8 108	7 400
Pakkokeinot				
Työsuojeluviranomaisen vahvistamat käyttökiellot	35	33	57	83
Velvoittavat päätökset	234	319	266	295
Maksettavaksi tuomitut uhkasakot (kpl)			31	37
Maksettavaksi tuomitut uhkasakot (€)			210 000	372 000
Tilajavastuun laiminlyöntimaksujen lukumäärä (toimintavuoden aikana tehdyt päätökset)*		108	103	105
Tilajavastuun laiminlyöntimaksut yhteensä (€, toimintavuoden aikana maksetut)*			450 312	522 906
Tutkintapyynnöt ja lausunnot				
Tutkintapyynnöt poliisille	367	411	395	333
Lausunnot poliisille/syyttäjille	480	476	636	473
Palvelukysyntä				
Asiakkaiden yhteydenotot/palvelukysynnän kokonaismäärä	42 800	37 800	33 600	35 200
Tarkastukset pyynnöstä	1 601	1 827	1 687	2 062
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta				
Tutkitut työtapaturmat	936	868	939	1 048
Tutkitut ammattitaudit	42	41	44	52
Henkilöstö (henkilötyövuotta)				
Työsuojelun vastuualueet	453	431	418	400
Toimintamenot (1 000 €)				
Työsuojelun vastuualueet	28 169	26 184	25 220	24 461

* Huom! Vuoden aikana tehdyistä päätöksistä osa menee maksuun vasta seuraavana vuonna.